

Predlogi.

Tovariš Šega predlaga, naj se obrne odbor na kompetentno mesto s prošnjo, da se tudi učitelstvu šteje jubilejsko leto 1908. za dvojno službeno leto, kakor se to namerava pri državnih uradnikih. (Sprejeto).

S tem je bil dnevni red izčrpan, in tovariš predsednik zaključil zborovanje.

Društvo slov. učiteljic.

Društvo slovenskih učiteljic je zborovalo dne 31. decembra 1907 v šentjakovski osemrazrednici v Ljubljani.

Poročilo predsednice.

Predsednica, tovarišica K. Drollova, otvori zborovanje s pozdravom na prisotne kolegice, želeč, da bi imelo posvetovanje mnogo uspehov. Zapisničaricama se izvolita tovarišici Miklavčičeva in Zemljanova. Potem poroča predsednica o vseavstrijskem shodu učiteljskih delegatov na Dunaju, čigar glavno poročilo je čitala izvestno že vsakatera navzočih v „Učit. Tov.“ Obžaluje le, da so bile učiteljice zastopane pri tem shodu v tako majhnem številu. Prišle so namreč le 3 Čehinje, 4 Dunajčanke in 1 Slovenka, vsem le 8 učiteljic. Skrajni čas je torej, da se zbudé učiteljice iz stanovske letargije, da se združijo v močno falango v društvu učiteljic, ki naj bo seveda v lepem sporazumenju z že obstoječimi učiteljskimi društvi. Glas množice prodere marsikatero zapreko, dočim se glas posameznika po izgubi kakor slaboten vzdih bolnika. Združimo se torej, da bo naš klic močan, tako da prodere celo do ušes naših gluhih deželnih očetov, ki se jim končno morajo omečiti trda srca.

Skrb za bolne učiteljice.

Tovarišica M. Stupica — ki je menda vadniških učiteljic prva, ki je kdaj milostno počastila naše zborovanje — poroča, kaj bi društvo učiteljic oskrbelo svojim članicam za slučaj bolezni. Obbolele učiteljice, ki si pri svoji borni plači ne morejo privoščiti drugi razred v bolnici, so primorane, da gredo v tretji razred med deželne ubožke-bolnike, a še tam jim je postržba jako nedostajna. Ker je pa bolnica deželni dobrodelni zavod, učiteljice pa smo takorekoč deželne delavke, zato je dolžnost, da nam dežela kot naša delodajalka preskrbi brezplačno oskrbo v deželni bolnici. Društvo slov. učiteljic naj se obrne v to svrhu do deželnega odbora s peticijo in prošnjo, da dobi v jubilejskem letu našega presvetlega cesarja v deželni bolnici brezplačno oskrbo obolenih članic v II. razredu.*

Zdravilišče za učiteljice.

Na to poroča tovarišica Ant. Stupica o ideji, ali bi bilo mogoče ustanoviti nekak sanatorij ali hospic za slabotne in obbolele učiteljice. — Za izvršitev te ideje naj bi se vnele vse avstrijske učiteljice brez ozira na narodnostno in politično prepričanje. Najpripravnejši kraj za uredničenje te ideje bi bil Bohinj, ki ima poleg divne planinske leže tudi krasne smrekove gozdove. Poročevalka pravi, da je poskrbljeno tudi za vplivno protektorico, ki bi nam zlasti v jubilejskem letu izposlovala pri vladi marsikatero izdatno pomoč. Ker pa poročevalka predlaga, naj bi se temu podjetju odzvale poleg slovenskih, čeških in hrvaških učiteljic tudi nemške, se vname živahna debata.

Tovarišica Miklavčičeva meni, da morajo pri osnovanju te lepe ideje paziti zlasti na to, da ne pridejo v roke katerikoli politični stranki, tovarišica Zupančičeva pa, da se pri podjetju ozira edinole na Slovanke. Oba predloga objavljata enoglasno.

V osnovalni ali agitacijski odsek, ki naj prevzame nalogo, da razširja to idejo med vsemi slovanskimi učiteljicami in nabira prispevkov po 20 K kot ustanovne članarine, se izvolijo sledeče tovarišice: za Kranjsko: Mayer, Sark, Sirk, Stupica, Zemljan; za Štajersko: Milčinski, Novak, Stupica, Dostal, Razlag; za Primorsko: Krajnik, Pavšič, Jelšek, Goli.

Sklep.

Po izčrpanem dnevnem redu se tovarišica Drollova zahvali za obilo udeležbo in zaključuje.

Enak sklep je že storilo „Deželno slov. učiteljsko društvo“. Peticije pa še ni moglo izročiti deželnemu zboru, ker ni ta več let zboroval. Zgodilo se pa je tako, ko se skliče novi deželni zbor.

zborovanje. Osnovni odbor se po zaključku še posvetuje, kako bi se ideja za uredničenje zgradbe hospica razširjala najuspešneje med drugimi neprisotnimi slovanskimi kolegicami.

Upravništvo „Učit. Tovariša“ je odslej: Ljubljana, Gradišče št. 2.

Trgovske šole in Slovenci.

„Edinost“ pravi, da je naše šolstvo vobče še na nizki stopnji nasproti drugim narodom. Manjka nam še mnogo elementarnih šol, zlasti v Istri in na Koroškem. Manjkajo nam še po vseh kronovinah slovenske srednje šole. Za Kranjsko so sicer obljubljene, toda še sedaj ne bodo čisto slovenske. O slovenskih paralelkah na ljubljanski realki pa ne čujemo nič, akoravno je njih potreba statistično dokazana. Do sedaj je vlada obljubila podpirati ustanovitve trgovske šole v Ljubljani, ali najraje nam bi privoščila dvo-razredno, ki pa za Ljubljano nikakor ne bi zadostovala. Dvorazredno trgovsko šolo ima Ljubljana že davno; sicer je ta šola nemška, ali njen obstanek je tudi nadalje zagotovljen, ker je šola privatna in mnogoštevilno frekventovana od italijanskih in srbo-hrvaških dijakov, ki jo obiskujejo z namenom, da se tu zadostno priučijo nemščini. Ljubljana kakor središče Slovencev potrebuje višje šole, ako hočemo kdaj konkurirati s sosednimi narodi.

Pametna je torej misel tistih, ki hočejo prihodno trgovsko šolo združiti z višjo obrtno šolo, kakor je to tudi izvršeno v Črnicah. Stroški bi bili izdatno manjši, in trgovska šola bi dobila značaj višje trgovske šole s štiri razredi. Taka šola bi bila gotovo tudi bolj obiskovana nego dvorazredna, ker bi nudila gojencem večjo izobrazbo, usposobljenost enoletnega vojaškega dobrovoljstva in vobče boljše prihodnost. Napačno bi bilo torej, ako bi hoteli merodajni krogi tudi pri tem štediti ter se zadovoljiti le s polovičarstvom, ki Slovence degradira za narod druge vrste.

Z ustanovitvijo trgovske šole v Ljubljani pa trgovsko šolstvo za Slovence še ni rešeno. Enako šolstvo potrebujejo Slovenci v Trstu, kjer je pravzaprav središče vse južnoavstrijske trgovine in kjer je morda tudi slovenski trgovski živelj celo mnogoštevilnejši od ljubljanskega. V novjšem času so Slovenci ustanovili v Trstu po zgledu Italijanov in Nemcev važna trgovska denarna podjetja. Tako se izvršujejo polagoma Vodnikove zlate besede: „Slovenec, tvoja zemlja je zdrava in nje leži najprava“ in dalje, ko peva — „kupčija, morje tebe redé“.

Slovenska trgovska šola v Trstu bi pa našo trgovino še bolj pospeševala. Za ustanovitev take šole bi se morali zavzeti vsi slovenski poslanci — ne le primorski — in potem bi bil uspeh gotov! Stvar je ne le z gospodarskega, ampak tudi z narodnega stališča jako važna, zakaj tuje šole vcepljajo mladini navadno tudi tuji duh. Ponemčevanje in polasčenje našega naroda najbolj pospešujejo nemške in laške šole. Zato se tudi nasprotniki tako krčevito ustavljajo vsaki novi slovenski šoli, obenem pa žrtvueta kolikor možno društvi „Schulverein“ in „Lega nazionale“ za svoje šole v mešanih, večkrat pa tudi v čisto slovanskih krajih. Prav domoljubno delo bi storili torej tisti nestrpnosti, ki so hrbet obrnili Ciril-Methodovi družbi, ako bi ustanovili lastno šolsko društvo in z njim tudi podpirali razvoj slovenskega šolstva. Le tako bo možno paralizovati zlobne nakane Nemcev in Lahov ter ohraniti domačo grudo lastnim sinovom!

Gibanje na Goriškem.

× Dne 2. t. m. se je vršil v Gorici shod, ki ga je sklical v imenu pripravljalnega odbora tov. Križman. Udeležilo se je tega shoda okolo 100 učiteljev in učiteljic z vse dežele. Pričujoč je bil kot gost tudi g. deželni poslanec in odvetnik dr. H. Tuma.

Na dnevnem redu sta bili dve točki: a) naš položaj in b) resolucija za premeščenje slovenskega učiteljskega iz Kopra v Gorico.

Z ozirom na večjo važnost druge točke so sklenili zborovalci na predlog tov. sklicatelja,

naj se obravnava vprašanje o premeščitvi na prvem mestu. Nato da predsednik besedo gov. Rakovšček s Tolminskega, ki utemeljuje resolucijo brez ozira na narodno stališče, opirajoč se le na pedagoški moment, ki nas sili, da zahtevamo premeščenje. K sklepu predlaga izvolitev treh članov v deputacijo, ki naj izroči tozadevno spomenico gosp. namestniku v Trstu.

Nato otvori predsednik debato o Rakovščekovem poročilu. K besedi se oglasi tov. Kutin iz Tolmina, ki pravi, da so stavili laški učitelji v resolucijo tudi točko, da bi bilo v slučaju premeščenja onemogočeno študiranje italijanskih učiteljskih šol. Ta razlog je popolnoma neumevan, naiven, da, naravnost absurd; drugič navajajo, da bi bilo slovensko učiteljsko laško v Sežani, v Tolminu ali v Solkanu. Če bi pa mi Slovenci proti temu ugovarjali z motivacijo, da ni v navedenih krajih dovolj stanovanj na razpolago, naj država sezida konvikt, v katerem bi stanovali slovenski učiteljski študenti.

Pri sestavi spomenice naj se navedejo razlogi premeščenja in pobijajo naj se argumenti italijanskih učiteljev. Umestno bi bilo tudi, da se pošlje deputacija k našim narodnim voditeljem — mogoče, da store svojo dolžnost. Tudi tov. Bajt govori v tem zmislu. K besedi se oglasi g. deželni poslanec dr. Tuma. Omenja, da smo se učitelji pa tudi politične stranke premalo brigali za učiteljske. Že pred 11 leti se je obrnil v deželnem zboru z interpelacijo na vlado, ki naj ukrene potrebno, da bodo uspehi tudi odgovarjali našim žrtvam za ta zavod. Dobil je od voditelja tukajšnjega glavarstva zagotovilo, da bo podpiral to zadevo. V Koper pošilja vlada same smeti za profesorje, ker ne more svojih ljubljencev nikjer tako lahko protežirati. Zadeva o premeščenju se je pretresovala tudi v deželnem šolskem svetu, a tedanji deželni šolski nadzornik vitez Klodič je bil za Koper, zato ni podpiral dr. Tume. Tudi v ministrskem svetu se je obravnavalo to vprašanje, in predlagatelj je dobil l. 1901. meritorno izjavo, da se ugotovi stavljeni interpelaciji. Politične stranke same se niso nikoli ogrevale za premeščenje učiteljskega, ker niso pričakovale od te akcije direktnih koristi. Akademiki in učitelji sta edino zmožna faktorja,

da izboljšajo razmere med ljudstvom in sploh v vsem javnem življenju. Dosedaj je v zadevi premeščenja ostalo pri obljubi vlade, da bo študirala to vprašanje. No prišel je drug mož na čelo primorske vlade, in tudi v tem oziru se boljšajo razmere. Tudi sklep vlade glede premeščitve je njegovo delo. Edina želja dr. Tume je vzgoja našega naroda, potem pride šele drugo na vrsto. V spomenici naj se navede, kateri del dežele da največ učiteljskih in potrebuje največ učiteljev in kopersko mizerijo; poudarja naj se posebno statistični moment. Poleg tega bi bilo dobro, da se obrnemo na gg. državnega poslanca Štreklja in dr. Rybača. Nato se je soglasno sprejela nastopna resolucija: Na zaupnem shodu dne 2. prosinca 1908 zbrano učiteljsko goriško deželo izreka opravičeno zahtevo, da se premesti slovenski oddelek učiteljskega v šolskem letu 1908/9 v Gorico, ker je to edino primeren kraj za ta kulturni zavod.

V deputacijo so bili izvoljeni tov. Bajt, Rakovšček in Kosovel.

O drugi točki dnevnega reda — o našem položaju — referira tov. Križman: Nezadovoljstvo z obstoječimi razmerami v politiki je rodilo na Goriškem tretjo, agrarno stranko. Učiteljsko je že na svojem shodu dne 13. junija l. l. simpatično pozdravilo novo stranko. Ta stranka si je ustanovila svoje glasilo „Naš glas“. A tekom časa je voditelj te nove stranke, dr. Franko, izprevidel, da bi ta stranka težko dosegla kakih uspehov, zato se je začela pogajati z napredno in klerikalno stranko. Napredna stranka je odklonila pogajanje s klerikalno, ker jo ločijo načelna nasprotja. Nato so se nadaljevala pogajanja med agrarno in klerikalno stranko. Ker pa ni hotela klerikalna stranka v slučaju priklopljenja dovoliti niti nadaljnega izdajanja „Našega glasu“, niti tega, da bi si ohranila agrarno stranko politično individualnost, ampak hotela popolno spojitve, niso hoteli agrarni delegati nadaljevati pogajanj.

Nato se je otvorila debata o tem poročilu. Prvi se oglasi k besedi „krščanskimi sleči“ Likar, ki zahteva pojasnila, zakaj se prezira pri vseh akcijah društvo krščansko mislečih učiteljev, ki je del klerikalne stranke.

Odgovori mu tov. Križman, da se kot samostalen faktor z izrazito politično individualiteto pečamo le s samostalnim učiteljskim društvom, a njihovega društva ne smatramo za enakopravnega našim, ki se niso podvržla še nobeni stranki in delamo po svojem prepričanju, ne po komandi drugih. Drugi razlog je ta, da ravnamo kot stan ter se v naših stanovskih zadevah oziramo le na stanovske organizacije, kar pa ni društvo krščansko mislečih, ker so udje tega društva povečini neučitelji. Slednjič preziramo njihovo društvo tudi zaradi predsednika, ki smo ga izključili iz našega društva, ker je delal sramoto vsemu stanu.

V debato je posegel tudi dr. Tuma ter tov. Bajt in Možina, nakar se je sklenilo, da pristopi učiteljsko k agrarni stranki z deleži lista in s tem, da bo naročevalo strankino glasilo, ga širilo in podpiralo tudi moralno; a to le s pogojem, da ostane stranka samostalna, da bo „Naš glas“ izhajal tudi zanaprej. Stranka bodi popolnoma neodvisna, sme pa sklepati z drugimi strankami poštene kompromise.

Pisarna.

LXIII.

Vprašanje: Na neki večrazrednici v rškem okraju je zahteval pred božičnimi počitnicami nadučitelj na pregled vse uradne spise, med njimi tudi dnevnik. Domnevam pa, da je dnevnik last razrednika. Ali je torej razrednik primoran oddati v pregled tudi dnevnik?

Odgovor: § 136. novega šolskega in učnega reda dnevnika nima navedenega, pač pa ga v zmislu tega § predpisuje razpis deželnega šolskega sveta kranjskega z dne 31. maja 1902, št. 345, ki ukazuje učiteljskim, da se mora vestno pripravljati na pouk ter spisovati učno snov za vsak dan in vsako uro posebej v posebnem dnevniku. Dnevnik je torej uradni spis, čeprav nimamo dotične tiskovine zanj. V zmislu § 136. šolskega in učnega reda mora pa paziti šolski vodja, da se uradni spisi pišejo v redu.

Ne zabite

„Učiteljskega konvikta!“

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Učiteljski krožek št. Vid pri Ljubljani ima svoj III. sestanek v četrtek, 16. januarja, ob 4. pop., pri „Slepem Janezu“. Posebnih vabil ne bo. Gostje dobro došli! Na snidenje!

Štajersko.

Učiteljsko društvo za Ijutomerski okraj ima svoj občni zbor v četrtek, 16. prosinca, predpoldne po sledečem vzporedju:

1. Zapisnik.
  2. Dopisi.
  3. Poročila: a) tajnikovo, b) blagajnikovo, c) pevovodje, d) knjižničarjevo.
  4. Poročilo odseka za izvenšolsko delovanje. (Mavrič.)
  5. Poročilo poverjenikov listov.
  6. Volitve novega odbora.
  7. Poročilo o seji upravnega odbora „Zveze“ (Tomažič).
  8. Slučajnosti.
- Polnoštevilno udeležbo pričakuje odbor.

Srednješolski vestnik.

Naprosili so nas, naj damo svoj list na razpolago tudi srednješkemu učiteljskim, ki ima sicer svojo organizacijo — „Društvo slovenskih profesorjev“ — a nima svojega glasila. Tej želji radi ustrezamo in otvarjamo v ta namen v svojem listu novo rubriko. Srednješkemu učiteljskim naj se je torej marljivo poslužuje. Ljudskoškolsko in srednješkemu učiteljskim ima vendar skupno nalogo: dvigati kulturo slovenskega naroda.

** Društvo slovenskih profesorjev objavlja: Ljudsko izobraževalno društvo „Akademija“ v Ljubljani prosi člane proforskega društva, naj bi prirejali javna predavanja ne samo v Ljubljani, ampak tudi izven Ljubljane, zlasti na deželi. Imenovano društvo pozivlja svoje člane, naj se odzovejo temu povabilu ter naj prirejajo javna predavanja.

Zahtevajte „Učiteljskega Tovariša“ v vseh lokalih, kamor zahaja učiteljsko!